

УДК 37.011.3.013

Цина В. І.

ПРОЕКТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНО-ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

У статті обґрунтовується багатомірна модель особистості професійно зрілого педагога, яка об'єднує прояви його особистісно-професійних якостей у тривимірному смисловому просторі професійно-педагогічної діяльності за трьома провідними (за рівнем смислоутворення) особистісно-професійними сегментами: соціально-професійні умови, соціально-практична та професійно-психологічна сфери професійно-зрілої діяльності. Актуалізація зазначених сегментів сприяє реалізації особистісно-професійного потенціалу педагога у вигляді спеціальних, базових та ключових професійно-педагогічних компетентностей. Результатом всіх поєднань і взаємовпливів компетенцій у трьох сферах смислового простору педагога стає його індивідуальний стиль професійно-педагогічної діяльності.

***Ключові слова:** потенціал, сфери професійно-зрілої діяльності, компетентності, індивідуальний стиль педагога.*

Модель професійно-зрілого педагога, впливаючи на ефективність і якість професійної підготовки фахівців, повинна бути адекватною їх діяльності і динамічною, оскільки вона перебуває у стані постійного розвитку під впливом прогресивних змін, що відбуваються у сфері професійно-педагогічної діяльності. Ця особливість вимагає, щоб модель спеціаліста мала не тільки пояснюючо-констатуючий характер для виробничої діяльності сьогодення, а й виконувала прогностичну функцію, розкриваючи перспективи змін у сфері виробничої діяльності фахівця, постійно забезпечуючи відповідність моделі сучасності.

Модель спеціаліста як джерело вибору і обґрунтування змісту професійної освіти розглядається в роботах І. Підласого, О. Пономарьова, С. Трипольської. У дослідженнях Е. Зеєра, А. Мітяєвої, К. Платонова, О. Смірної розкриваються сутність поняття "модель спеціаліста" і загальна методологія та методика створення такої моделі. Питання моделювання процесів професійної діяльності різних видів розглядаються в дослідженнях Б. Гершунського, О. Джеджули, В. Сластьоніна, І. Шубіна, М. Якубовскі.

Описова модель майбутнього педагога розкриває перелік пізнавальних можливостей індивіда, необхідних для ефективного процесу професійної підготовки у вигляді наявних у нього знань, вмінь, особистісних характеристик і досягнень за попередній період навчання (портфоліо) [18, с. 275; 19, с. 124]. Здібності і характеристики навчаємого діагностуються на підставі когнітивного підходу в дидактиці, що дозволяє будувати в педагогіці

когнітивні моделі. Віднесення навчаємого до одного з типів визначається побудовою інформаційного відображення його когнітивного профілю [19]. Правила інтерпретації когнітивного профілю і когнітивна модель складають разом базу знань про навчаємого.

Оптимізація нормативної документації з професійної підготовки спрямовується на досягнення максимальних рівнів якості підготовки фахівців при мінімально можливому рівні інтелектуальних, часових і матеріальних витрат внаслідок застосування вимог з формування нової системи навчальних професій, серед яких є такі:

– групування професій за галузевим принципом, що дає змогу уніфікувати навчально-програмну документацію ;

– розширення трактування поняття “кваліфікація”, введення до неї ключових компетентностей, що мають широку сферу застосування [10, с. 259-260].

Вимоги щодо готовності спеціаліста до професійної діяльності розкриває освітньо-кваліфікаційна характеристика (далі – ОКХ), яка визначає перелік основних функцій, задач, необхідних для компетентного здійснення фахівцем соціально-професійної діяльності і подальшого зростання професіоналізму. Результат освітньої діяльності вищої школи полягає у формуванні необхідної і достатньої компетентнісної основи для зростання професіоналізму майбутнього педагога. Фахівець повинен навчитися не тільки тиражувати вже розроблене, відоме, а й вийти на рівень професійно-педагогічної творчості [10, с. 263]. В цьому відношенні модель професійної діяльності педагога виступає змістовою основою для створення ОКХ. В свою чергу структура галузевого стандарту висуває вимоги до моделі педагога у вигляді узагальнених кваліфікаційних вимог до його професійної компетентності, соціально-значущих особистісних якостей, необхідних для виконання виробничих функцій і задач професійної діяльності.

Охарактеризований зміст ОКХ бакалавра (спеціаліста) галузі освіти дає змогу встановити державні вимоги до властивостей і якостей педагога, які обумовлюють компетентність (здатність) вирішувати задачі і проблеми професійно-педагогічної діяльності і реалізуються з допомогою певних знань і умінь. Самі по собі професійно-значущі знання і вміння не забезпечують компетентне вирішення завдань діяльності педагога. Тільки у поєднанні з особистісними якостями педагога професійні знання і вміння набувають педагогові певних рівнів здатності до компетентного вирішення завдань професійно-педагогічної діяльності.

Цінність особистості, орієнтацію й опору на особистість відомий в Україні психолог В. Рибалка називає визначальними умовами зростання рівня благополуччя і процвітання кожної країни і кожної людини [10, с. 317].

Істинність цієї думки доводять висловлені ще століття тому історичні пророцтва видатного фізіолога, психолога і психіатра В. Бехтерева стосовно принципового значення для існування сучасних країн соборності розвинутих і діяльних особистостей [2]. Врахування професійно-особистісного потенціалу кожного фахівця та його об'єднання з іншими професійно-особистісними потенціалами визначає сутність особистісно-зрілої суспільної праці як технології створення творчої соборної особистості усіх членів суспільства, що визначає його неперервно-еволюційне вдосконалення.

Структура професійно-педагогічного потенціалу в гуманістичному напрямку освіти визначається носіями педагогічної спроможності особистості і складається із сукупності вроджених та набутих властивостей [11; 12]:

- вроджені загальні здібності особистості визначають незмінювану частину потенціалу;
- природні спеціальні здібності особистості складають частково змінювану в процесі професійно-педагогічної підготовки і діяльності частину потенціалу;
- спеціальний досвід фахової підготовки у ВНЗ;
- досвід індивідуальної професійно-педагогічної діяльності.

При формуванні структури особистісно-професійного потенціалу педагога визначальне значення мають такі компоненти особистісного прояву, як спрямованість, досвід, психологічні якості і психофізіологічні сторони особистості. Ідеальною моделлю особистості педагога є така структура його особистісного потенціалу, яка дає змогу досягти намічених цілей у конкретних ситуаціях і умовах професійно-педагогічної діяльності.

Метою нашого дослідження є виділення в структурі особистісного потенціалу педагога професійно-значущих особистісних якостей, які забезпечать досягнення цілей професійно-педагогічної діяльності сучасного педагога. Ці якості визначатимуть мету підготовки професійно-зрілої особистості майбутнього педагога.

Побудова моделі професійно зрілої особистості педагога передбачає багатомірне її відображення і вимірювання в системі координат смислової сфери. Здатність до спричинення і відтворення особистістю самої себе В. Петровський визначає такою важливою смислоутворюючою характеристикою як суб'єктність, яка визначає власні границі і вихід за їх межі, обумовлюючи існування особистості в багатомірному відбитті індивіду в світі [9, с. 231]. Багатомірність особистісних проявів обумовлює їх ієрархічно-рівневу будову. Представлена на рисунку 1 багатомірна модель об'єднує прояви особистісно-професійних якостей педагога у смисловому просторі його професійно-педагогічної діяльності. Побудова такої моделі

починається з визначення ядра багатомірного явища, яким виступає таке центральне новоутворення як особистісно-професійний потенціал. Особистісно-змістові компоненти моделі професійно зрілої особистості педагога визначають смислоутворюючі її координати, кількість яких визначається такими особистісними сегментами як соціально-професійні умови, соціально-практична та професійно-психологічна сфери професійно-зрілої діяльності.

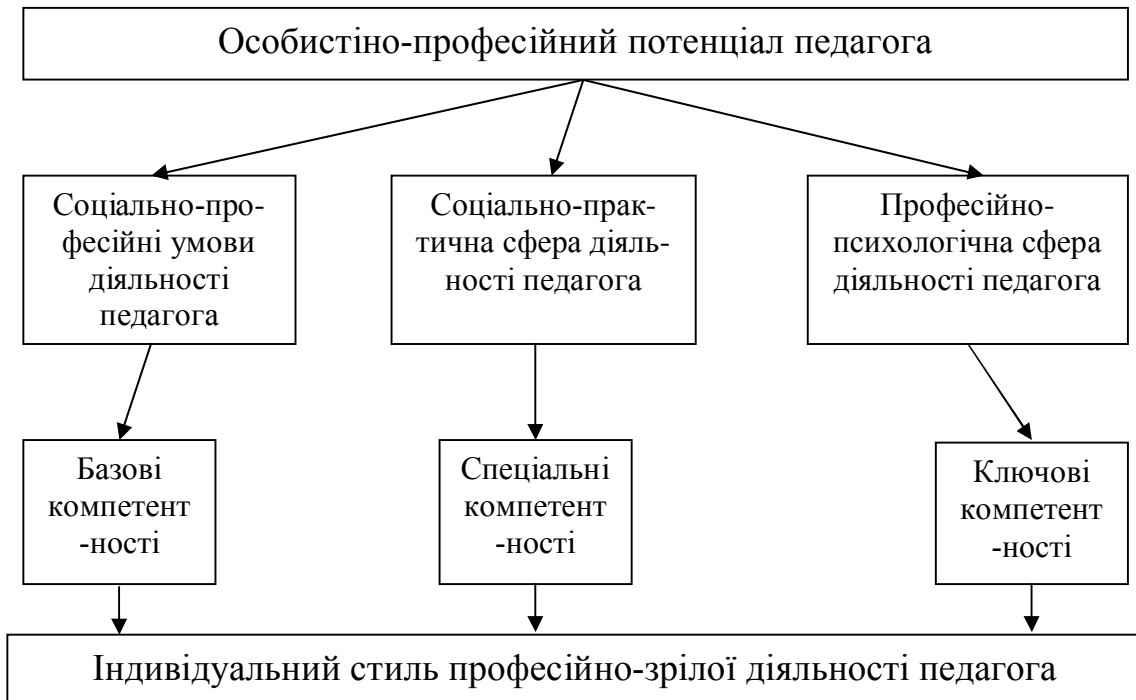

Рис. 1. Структура моделі професійно-зрілої особистості педагога.

Особистісні професійно-педагогічні можливості педагога визначаються рівнями сформованості цих трьох особистісно-професійних сегментів (векторів), які надають особистісно-професійному смисловому простору певної конфігурації, що визначає особистісно-професійний потенціал педагога як область його потенційного розвитку. Реалізація особистісно-професійного потенціалу педагога здійснюється актуалізацією зазначених вище трьох провідних за рівнем смислоутворення особистісно-професійних сегментів. Ціннісно-мотиваційна домінанта виступає ядром провідної особистісної якості, яку психолог Г. Балл називає духовним стрижнем особистості професіонала [1, с. 149]. Стійка особистісна якість, яка проявляється в різних ситуаціях, розглядається структурними концепціями зарубіжної теорії особистості (Г. Олпорт, Г. Кеттел, Т. Айзенк) як риса особистості [17]. Виходячи з різнорівневої сформованості структурних сегментів особистості педагога, можна пояснювати і прогнозувати провідну

роль найбільш розвинутих особистісно-професійних сегментів у визначенні індивідуального стилю діяльності педагога в різних професійно-педагогічних ситуаціях.

Зупинимось на характеристиці особистісно-професійних сегментів (векторів), розвиток яких визначає зрілість особистісно-професійного потенціалу педагога. Професійна підготовка в ВНЗ визначає поетапний розвиток у майбутніх педагогів особистісно-професійних новоутворень, у вигляді соціально-професійної, соціально-практичної та професійно-психологічної сфер їхньої майбутньої діяльності.

Компетентнісний підхід до побудови моделі сучасного педагога повинен сприяти розкриттю в професійно-педагогічних функціях педагога переліків тих питань, у яких він має бути обізнаний. Під професійно-педагогічною компетентністю педагога ми розуміємо таку інтеграцію особистісно-професійних якостей за сферами його професійно-педагогічної діяльності, які забезпечують певний рівень зрілості щодо виконання функцій професійно-педагогічної діяльності, використовуючи знання і індивідуальний досвід.

Професійно-педагогічна компетентність є складним утворенням, складовими якого є знання, уміння, навички, мотиваційні, поведінкові і соціальні компоненти. Інтеграція в компетентності професійно-значущих якостей випускника характеризує компетентність як рівневий результат професійної підготовки. Зважаючи на необхідність формулювання результатів навчання в термінах набутих компетенцій, В. Луговим акцентується увага на важливості з'ясування їх актуального набору переважно емпіричним шляхом [8; 20; 21].

За широтою застосування у професійній діяльності професійно значущі компетентності, які визначають особистісно професійну зрілість майбутнього педагога щодо майбутньої професійно-педагогічної діяльності, класифіковані нами в за такими видами: спеціальні, базові та ключові [3; 5; 7; 13]. Спеціальні компетенції виступають конкретним забезпеченням соціально-практичної професійної діяльності і формуються за допомогою тих знань і вмінь, які задають конкретні алгоритми і правила з виконання дій у професійній діяльності. Спеціальні компетенції реалізуються фаховими дисциплінами навчальних планів, які забезпечують професійно-педагогічну діяльність майбутнього педагога і виконують завдання з навчання студентів прийомам і методам виконання цієї діяльності, розв'язуванню задач із фаху в різних професійно-практичних ситуаціях. Спеціальні компетенції повинні забезпечувати здатність педагога без будь-якої додаткової після навчання у педагогічному ВНЗ (принаймні упродовж перших трьох-п'яти років) виконувати поставлені перед ним професійно-педагогічні завдання. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога не може обмежуватися лише вивченням спеціальних дисциплін, оскільки останні

забезпечують лише вузьку специфічну діяльність у межах певної освітньої галузі. Ті зміни, які відбуваються з часом в освітній галузі “Технологія”, викликають необхідність певного реагування з боку педагога шляхом використання тих запасів теоретичних знань, які чекали свого часу і сприяють розумінню нових проблем.

Розуміння педагогом соціально-професійних умов його діяльності забезпечують базові компетенції, які обумовлюють здатність застосовувати в професійній діяльності фундаментальні, основополагаючі знання з кола проблем професійно-педагогічної діяльності. Цей вид компетенцій проявляються в діяльності фахівця дещо в прихованому вигляді, не так прямо, як спеціальні компетенції. Але їх важливість полягає в їх вирішальному значенні у певних умовах і на певних етапах розвитку професійно-педагогічної діяльності. Цю точку зору підтверджує той факт, що випускники освітніх закладів II рівня акредитації у порівнянні з випускниками освітніх закладів III–IV рівнів акредитації дещо краще адаптуються і мають порівняно вагоміші успіхи у професійно-педагогічній діяльності упродовж перших років діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах. Але після трьох-п’яти років самостійної професійно-педагогічної діяльності успішність стає кращою у випускників педагогічних університетів, коли їх базові теоретичні компетенції починали проявлятися в умовах змін, які відбуваються в освітній галузі.

Зміст базових компетенцій педагога визначається шляхом аналізу структури і змісту проблем і функцій реальної і майбутньої професійно-педагогічної діяльності. Мова йде про необхідність визначення широти сфери діяльності педагога, що дасть змогу в подальшому будувати зміст та технологію його професійної підготовки, виходячи з розуміння базових компетенцій як основи спеціальних, які виступають підґрунтям розвиваючого навчання. Співвідношення спеціальної і базової частин освітньо-професійної підготовки майбутніх спеціалістів О. Смірнова визначає через коефіцієнти невизначеності (неалгоритмізованості) завдань професійної діяльності спеціаліста [14]. Частота змін проблем і завдань професійної діяльності збільшує цей коефіцієнт і обумовлює потребу в розширенні базової складової освітньо-професійної підготовки. Формування базових компетенцій сприяє розвитку професійної орієнтації мислення майбутніх фахівців. Тому цей процес повинен бути підконтрольним упродовж всього періоду професійної підготовки у ВНЗ.

Ключові компетенції ґрунтуються на індивідуальних психологічних властивостях особистості, виступають інструментарієм реалізації спеціальних і базових компетенцій з опорою на психологічні функції людини. Ключові індивідуально-психологічні компетенції педагога виступають важливим засобом досягнення професійно-важливих цілей, викликаючи емоційно-ціннісне ставлення до професійно-педагогічної

діяльності. Умовою формування професійних компетенцій є емоційне визнання особистістю їх цінності. Емоційно-ціннісна складова особистості майбутнього педагога містить три елементи: ціннісні орієнтації, емоційно-почуттєву сферу і вольові якості [6]. Ці три елементи відносяться до різних сфер структури особистості, відповідно, спрямованості, психічних і психофізіологічних її сторін. Інтеграція трьох різних елементів у цілісній особистості наповнює діяльність педагога особистісно-ціннісним смислом. Виховання і життя, за словами К. Ушинського, викликають почуття і прагнення душі, які стають керівниками наших думок і справ [16]. Ціннісні орієнтації визначають смислову основу спрямованості вольових зусиль особистості педагога у професійно-педагогічній діяльності. Успішність подолання труднощів Б. Теплов пояснював знанням людиною того, в ім'я чого вона це робить [15].

Результатом всіх поєднань і взаємовпливів компетенцій у трьох сферах професійно-педагогічної діяльності педагога стає його індивідуальний стиль як "обумовлена типологічними особливостями стійка система способів, яка складається у людини, що прагне до найкращого здійснення даної діяльності" [4, с. 49].

Представлена структура моделі професійно зрілої особистості педагога включає два рівнозначні за важливістю дослідження об'єкти – його професійно-педагогічну діяльність і особистість. Показниками професійно-педагогічної діяльності О. Смірнова називає проблеми (задачі), типи діяльності, функції та шляхи вирішення проблем [14, с. 27]. Серед особливостей спеціаліста як людини нею виділяються знання, уміння, професійно-значущі особистісні якості і спрямованість особистості. Таке поєднання елементів професійного досвіду із особистісними здатностями, є необхідним для виконання професійних функцій і дає змогу усвідомити сутність професійно-значущих компетенцій як єдності знань, умінь і здатності їх застосування для отримання ефективного результату професійно-педагогічної діяльності.

Побудована модель професійно-зрілої особистості спеціаліста може бути використана для перетворення її даних в конкретні заходи навчально-виховного процесу, тобто веде до змін у підготовці фахівців. Виявлення динамічних змін в структурі і змісті професійно-значущих компетенцій і якостей особистості спеціаліста викликає нові вимоги до динамічного процесу нарощування професійно-особистісного потенціалу майбутнім фахівцем під час навчання у ВНЗ.

Розроблена нами динамічна модель зрілої особистості педагога є основою для подальшої розробки моделі формування особистісно професійної зрілості педагога як основи концепції розвитку спеціальності, ОКХ, освітньо-професійної програми і організації професійної підготовки спеціаліста та його особистісного розвитку.

Використана література :

1. *Балл Г. О.* Гуманізація загальної та професійної освіти : сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири / Г. О. Балл // *Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи.* – К. : Віпол, 2000. – С. 134-157.
2. *Бехтерев В. М.* Бессмертие человеческой личности как научная проблема / В. М. Бехтерев // *Избр. произведения (статьи и доклады).* – М. : Медгиз, 1954. – 527 с.
3. *Зеер Э. Ф.* Модернизация профессионального образования : компетентностный подход : учебное пособие / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М. : Московский психолого-социальный институт, 2005. – 216 с.
4. *Климов Е. А.* Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Е. А. Климов – Казань : Казанский университет, 1969. – 277 с.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : [монографія] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. Я. Савченко ; під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : “К.І.С.”, 2004. – 112 с.
6. *Маслова Т. А.* Эмоционально-ценностный компонент подготовки будущих педагогов / Т. А. Маслова // *Педагогика.* – 2008. – № 8. – С. 50-57.
7. *Митяева А. М.* Содержание многоуровневого высшего образования в условиях реализации компетентностной модели / А. М. Митяева // *Педагогика.* – 2008. – № 8. – С. 57-65.
8. Особтiсно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах : колективна монографія / [автори : В. Андрущенко, Н. Дівинська, Б. Корольов та ін. ; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
9. *Петровский А. В.* Основы теоретической психологии / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 528 с.
10. Педагогічна і психологічна науки в Україні : збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. / Том 5. *Неперервна професійна освіта : теорія і практика.* – К. : “Педагогічна думка”, 2007. – 392 с.
11. *Підласий П. І.* Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / П. І. Підласий. – Х. : Вид. група “Основа”, 2010. – 360 с.
12. *Підласий І.* Формування професійного потенціалу як мета підготовки вчителя / І. Підласий, С. Трипольська // *Рідна школа.* – 1998. – № 1. – С. 3-8.
13. *Пономарев А. С.* Модель специалиста как источник выбора и обоснования содержания профессионального образования : текст лекции / Александр Семенович Пономарев. – Х. : НТУ “ХП”, 2006. – 58 с.
14. *Смирнова Е. Э.* Пути формирования модели специалиста с высшим образованием / Елена Эмильевна Смирнова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1977. – 136 с.
15. *Теплов Б. М.* Проблемы индивидуальных различий / Б. М. Теплов. – М. : АПН РСФСР, 1961. – 536 с.
16. *Ушинский К. Д.* Избранные педагогические сочинения : в 2 т. / К. Д. Ушинский. – М. : Педагогика, 1974. – Т. 2 : Проблемы русской школы. – 1974. – 438 с.
17. *Хьелл Л.* Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2007. – 607 с.
18. *Шубин И. Ю.* Элементы модели субъекта обучения в компьютерно-ориентированных системах / И. Ю. Шубин, В. С. Шишигина // *Інженерна освіта на межі століть : традиції, проблеми, перспективи.* – Харків : ХДПУ, 2000. – С. 273-276.
19. *Якубовски М. А.* Математическое моделирование профессиональной деятельности учителя : монография / под ред. И. М. Козловской. – Львов : Евросвіт, 2003. – 428 с.
20. *Gonzalez J. and Wagenaar R.* Tuning methodology // *Tuning General Brochure. English version.* – <http://tuning.unideusto.org>. – 2007.
21. *Villa A., Gonzalez J., Auzmendi E., Bezanilla M. J. and Laka J. P.* Competences in the teaching and learning process / A. Villa, J. Gonzalez, E. Auzmendi, M. J. Bezanilla and J. P. Laka // *Tuning General Brochure. English version.* – <http://tuning.unideusto.org>. – 2007.

References :

1. *Ball H. O.* Humanizatsiia zahalnoi ta profesiinoi osvity : suchasna aktualnist i psykhologo-pedahohichni oriientyry / H. O. Ball // *Neperervna profesiina osvita : problemy, poshuky, perspektyvy.* – K. : Vipol, 2000. – S. 134-157.

2. Bekhterev V. M. Bessmertie chelovecheskoy lichnosti kak nauchnaya problema / V. M. Bekhterev // Izbr. proizvedeniya (stati i doklady). – M. : Medgiz, 1954. – 527 s.
3. Zeer E. F. Modernizatsiya professionalnogo obrazovaniya : kompetentnostnyy podkhod : uchebnoe posobie / E. F. Zeer, A. M. Pavlova, E. E. Symanyuk. – M. : Moskovskiy psikhologo-sotsialnyy institut, 2005. – 216 s.
4. Klimov Ye. A. Individualnyy stil deyatel'nosti v zavisimosti ot tipologicheskikh svoystv nervnoy sistemy / Ye. A. Klimov. – Kazan : Kazanskiy universitet, 1969. – 277 s.
5. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasniy osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy : [monohrafiia] / N. M. Bibik, L. S. Vashchenko, O. Ya. Savchenko ; pid zah. red. O. V. Ovcharuk. – K. : “K.I.S.”, 2004. – 112 s.
6. Maslova T. A. Emotsionalno-tsennostnyy komponent podgotovki budushchikh pedagogov / T. A. Maslova // Pedagogika. – 2008. – № 8. – S. 50-57.
7. Mityaeva A. M. Soderzhanie mnogourovnevnogo vysshego obrazovaniya v usloviyakh realizatsii kompetentnostnoy modeli / A. M. Mityaeva // Pedagogika. – 2008. – № 8. – S. 57-65.
8. Osobistno oriientovani tekhnologii navchannia i vykhovannia u vyshchikh navchalnykh zakladakh : kolektivna monohrafiia / [avtory : V. Andrushchenko, N. Divynska, B. Korolov ta in. ; za zah. red. V. Andrushchenka, V. Luhovoho]. – K. : Pedagogichna dumka, 2008. – 256 s.
9. Petrovskiy A. V. Osnovy teoreticheskoy psikhologii / A. V. Petrovskiy, M. G. Yaroshevskiy. – M. : INFRA-M, 1998. – 528 s.
10. Pedagogichna i psikhologichna nauky v Ukraini : zbirnyk naukovykh prats do 15-richchia APN Ukrainy u 5 tomakh. / Tom 5. Neperervna profesiina osvita : teoriia i praktyka. – K. : “Pedagogichna dumka”, 2007. – 392 s.
11. Pidlasyi P. I. Produktivnyi pedahoh. Nastilna knyha vchytelia / P. I. Pidlasyi. – Kh. : Vyd. hruppa “Osnova”, 2010. – 360 s.
12. Pidlasyi I. Formuvannia profesiinoho potentsialu yak meta pidhotovky vchytelia / I. Pidlasyi, S. Trypolska // Ridna shkola. – 1998. – № 1. – S. 3-8.
13. Ponomarev A. S. Model spetsialista kak istochnik vybora i obosnovaniya soderzhaniya professionalnogo obrazovaniya : tekst lektsii / Aleksandr Semenovich Ponomarev. – Kh. : NTU “KhPI”, 2006. – 58 s.
14. Smirnova Ye. E. Puti formirovaniya modeli spetsialista s vysshim obrazovaniem / Yelena Emilevna Smirnova. – L. : Izd-vo LGU, 1977. – 136 s.
15. Teplov B. M. Problemy individualnykh razlichiy / B. M. Teplov. – M. : APN RSFSR, 1961. – 536 s.
16. Ushinskiy K. D. Izbrannye pedagogicheskie sochineniya : v 2 t. / K. D. Ushinskiy. – M. : Pedagogika, 1974. – T. 2 : Problemy russkoy shkoly. – 1974. – 438 s.
17. Khell L. Teorii lichnosti / L. Khell, D. Zigler. – SPb. : Piter, 2007. – 607 s.
18. Shubin I. Yu. Elementy modeli subekta obucheniya v kompyuterno-orientirovannykh sistemakh / I. Yu. Shubin, V. S. Shishigina // Inzhenerna osvita na mezhi stolit : traditsii, problemi, perspektivi. – Kharkiv : KhDPU, 2000. – S. 273-276.
19. Yakubovski M. A. Matematicheskoe modelirovanie professionalnoy deyatel'nosti uchitelya : monografiya / pod red. I. M. Kozlovskoy. – Lvov : Yevrosvit, 2003. – 428 s.
20. Gonzalez J. and Wagenaar R. Tuning methodology // Tuning General Brochure. English version. – <http://tuning.unideusto.org>. – 2007.
21. Villa A., Gonzalez J., Auzmendi E., Bezanilla M. J. and Laka J. P. Competences in the teaching and learning process / A. Villa, J. Gonzalez, E. Auzmendi, M. J. Bezanilla and J. P. Laka // Tuning General Brochure. English version. – <http://tuning.unideusto.org>. – 2007.

ЦЫНА В. И. Проектирование модели профессионально-зрелой личности педагога.

В статье обосновывается многомерная модель личности профессионально зрелого педагога, которая объединяет проявления его личностно-профессиональных качеств в трехмерном смысловом пространстве профессионально-педагогической деятельности за тремя ведущими (по уровню смыслообразования) личностно-профессиональными сегментами : социально-профессиональные условия, социально-практическая и профессионально-психологическая сферы профессионально-зрелой деятельности. Актуализация указанных сегментов способствует реализации личностно-профессионального потенциала педагога в виде специальных, базовых и ключевых профессионально-педагогических компетентностей. Результатом всех сочетаний и взаимовлияний компетенций в трех сферах смыслового

пространства педагога становится его индивидуальный стиль профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: потенциал, сферы профессионально-зрелой деятельности, компетентности, индивидуальный стиль педагога.

TSINA V. I. The design model professionally-mature teacher.

The article proposes a multidimensional model of personality professionally Mature teacher, which combines the manifestations of his personal and professional qualities in a three-dimensional semantic space professional-pedagogical activity for the three leading (level smalloutline) personal and professional segments: social and professional conditions, socio-practical and professional psychological professional and Mature activities. The actualization of these areas contributes to the implementation of personal and professional potential of the teacher in the form of a special, basic and key professional and pedagogical competence. The result of all the combinations and interactions of competencies in three areas of the semantic space of the teacher becomes his personal style professionally-pedagogical activity.

Keywords: potential, professional and Mature activities, competence, individual style of the teacher.

УДК : [364.622 :81'243-047.23]378.4/.6

Чеботарева И. Г.

ПРЕОДОЛЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА

В данной статье дается анализ психологических проблем в процессе обучения иностранному языку в техническом вузе, анализируются причины их возникновения. Рассматривается важность преодоления языкового барьера как условия формирования языковой компетенции будущего специалиста.

Ключевые слова: иностранный язык, коммуникативно-ориентированное обучение, языковой барьер, языковая компетенция.

(статья друкється мовою оригіналу)

Стремительная интеграция Украины в европейское и мировое сообщество, а также модернизация жизни внутри самой страны предъявляют все более высокие требования к обучению иностранным языкам. Приходит глубокое осознание необходимости овладения иностранными языками на новом, более высоком уровне: не просто умение использовать определенные лексико-грамматические навыки, но способность общения с носителями языка, извлечения нужной информации из устных и письменных источников. Это требование является весьма актуальным, так как оно позволяет удовлетворять потребности каждой личности в новой информации.